
Дарунок Долі і вміння ним скористатися як основна думка казки Івана Липи "Близнята"

5 клас

Ірина Береза,

вчитель української мови та літератури
ЗОШ I—III ступенів №28

Тема. Дарунок Долі і вміння ним скористатися як основна думка казки. Поведінка братів-близнюків — різні життєві шляхи, взірці власного вибору.

Мета: вчити аналізувати текст твору, робити висновки, коментувати особливості вдачі братів; розвивати творчу уяву, мислення, усвідомлення індивідуального призначення кожної людини, великої цінності людського життя; виховувати кращі моральні якості людини.

Обладнання: портрет І.Липи, підручник, дидактичний матеріал (чарівні кола, кросворд, кола "Оціни свій настрій"), мікрофон, магнітола, запис мелодії, речі (або картинки з речами), які потрібні для творчого завдання, статуетка.

Міжпредметні зв'язки: етика, музика, українська мова.

Епіграф уроку: *І хрестить нас мати на ріднім порозі, щоб нам, її дітям, щастило в дорозі.*

Д. Білоус

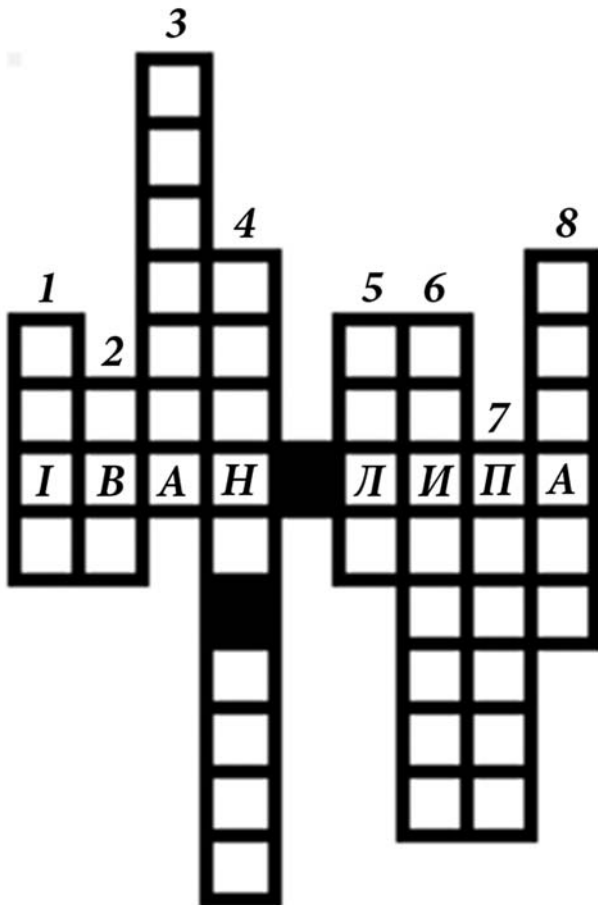
Хід уроку

I. Організаційний момент

"Оціни свій настрій" (за допомогою кіл з малюнками діти оцінюють свій настрій на початку уроку).

II. Актуалізація опорних знань

1. Вступне слово вчителя.
2. Розгадування кросворда.

1. Антонім до слова "сльози". (*Сміх*)
2. Скільки синів мала вбога жінка? (*Два*)
3. Що подарувала Доля першому синові? (*Яблучка*)
4. Що подарувала Доля другому синові? (*Земну кулю*)
5. У кого просила мати щастя для дітей? (*Долі*)
6. Назва казки І.Липи. (*"Близнята"*)
7. Назва будівлі, яку спорудив один із братів. (*Палата*)
8. Повчальний висновок із будь-якої ситуації, художнього твору. (*Мораль*)

Прочитайте ключове слово в кросворді і розкажіть, хто ж такий Іван Липа.

Знайди помилку.

На дошці написано, якими були подарунки Долі для братів, але вони переплутані. За допомогою прочитаної казки діти повинні виправити помилки і дати назву подарункам.

Сучасне

1. Вклала в душу глибоку допитливість.
2. Подарувала три яблучка: скляне, золоте, звичайне.
3. Мовчазний, спокійний, замислений, милується природою.
4. Збудував палату, якої ще ніде на світі не було.
5. Пізнає людське життя.
6. Щастя батьків несло нещастя дітям.

7. Змінився: замість сивини — золоті кучері, замість похилої постаті — прекрасний юнак. Майбутнє

1. Подарувала маленьку земну кулю з горами, морями, небом.
2. Вклала в душу розуміння людських пристрастей
3. Мандрує світом
4. Балакучий, веселий, допитливий, не любить самотності.
5. Мудрість. Народ став вільним.
6. Господар помер з горя.
7. Невольа.

Отже, людина має жити сучасним чи майбутнім? Чому?

1. Мотивація навчальної діяльності школярів
1. Оголошення теми уроку.
2. Складання сенкану.

Доля

Чарівна, трагічна

Вчить, допомагає, руйнує

Доля залежить від людини

Щастя

Слова "доля і щастя" будуть супутниками нашого уроку.

IV. Основний зміст уроку

1. Визначити головну думку епіграфа.
2. Гра "Мікрофон". "Що я розумію під словом "щастя"? (кореспондент журналу "Пізнайко").
Учні кількома словами висловлюють суть і розуміння цього поняття. По закінченні гри робиться висновок, який занотовується до робочого зошита.
(Щастя — це істинне благо і справжня мета людського життя; стан людини, який відповідає внутрішньому задоволенню своїм життям.)

3. Опрацювання змісту твору І.Липи "Близнята" у формі бесіди:

Якими якостями наділила Доля хлопців-близнят?

Користуючись текстом казки, доберіть і запишіть слова з протилежними значеннями до поданих нижче:

- сумний (радісний);
- заплаканий (усміхнений);
- скорботний (втішений);
- немічний (здоровий).

Які подарунки отримали хлопці від Долі?

Знайдіть у тексті слова, які б розкрили ставлення братів до дарунків Долі?

Опишіть вибудовану палату веселого брата-близнюка. Що дивного, казкового ви побачили?

Кожна з кімнат надзвичайної палати, збудована веселим братом-близнюком, не була схожою одна на одну. Використовуючи статуетку дівчини-феї, вчитель оголошує наступне завдання.

Розподіліть назви кімнат, що пов'язані:

- з їжею (бублик);
- з небом (зірка, комета);
- з предметами (барабан, миска);
- з овочевими рослинами (огірок, гарбуз).

Торкаючись статуетки дівчини-феї, на партах школярів (деяких) з'являються ці речі, які є назвами кімнат.

— Знайдіть у творі і виразно прочитайте, які питання цікавили допитливого хлопця.

— У чому чарівність барабану, млинки, шаблі?

— Які ознаки казкового жанру притаманні твору "Близнята"?

— Чому народ так легко втратив свою незалежність і волю?

— Чим відрізняються подарунки Долі для синів-близнят? Як це пояснити?

— Що символізує маленька земна куля, яку подарувала Доля допитливому хлопцеві?

— Від чого були задоволені люди, побувши у надзвичайній палаті та побіля неї?

— Що свідчить про жорстокість сусіднього царя завойовника? Знайдіть відповідні рядки у тексті.

— Як пояснити прозріння народу щодо його поневолення?

— Через які випробування пройшов допитливий юнак, щоб здобути своєму народові волю?

— Чим допитливий юнак схожий на Кирила Кожум'яку в кінці твору під час боротьби з ворогом?

— Чим пояснити те, що після перемоги допитливий хлопець-старець перетворився на прекрасного юнака?

— На кого з братів ви б хотіли бути схожими? Власну думку вмотивуйте.

Теорія літератури (учні у зошиті записують визначення за словником).

Проза (від латинського *prosa* — вільна мова) — всі види невіршовано організованої мови. На відміну від віршів прозова мова не мелодійна, часто неритмічна і не підпорядкована жодному віршованому розмірові.

V. Закріплення вивченого матеріалу

1. Гра "Чарівні кола".

Усім учням роздаються картки з колом, поділеним на сектори. У кожному секторі написано по одній букві зі слова, а один із секторів порожній (тобто слово записано без одної букви). Діти мають скласти слово, тоб-

то додати потрібну букву, і записати його на папері. Слова для роботи:

I ряд: любов, віра, надія, щастя, цінності, довіра.

II ряд: батьки, діти, синівський, донька, життя, доля, дорога, світ, батьківщина, майбутнє.

III ряд: неповторність, мораль, мудрість, відвага, світло, мислення, допитливість, відважний, сміливий, далекоглядний, розумний, щасливий, мовчазний.

Записані слова пов'язати зі змістом казки та уроку.

3. Бесіда з учнями.

— Що берегли брати як зіницю ока?

— Чи актуальна казка І.Липи сьогодні? Доведіть свої міркування.

— Які подарунки Долі беремо для майбутнього?

— Як же ми повинні відстоювати мир, волю і щастя у нашій країні?

— Що сподобалось у казці? Чому? Що ні? Яка мораль казки?

VI. Оголошення результатів роботи учнів

— "Оціни свій настрій" наприкінці уроку.

VII. Домашнє завдання (від дівчини-феї): розподіл дітей на чотири групи, завдання:

— художникам — намалювати ілюстрацію-малюнок, якими вони бачать зараз братів-близнюків;

— ерудитам — скласти кросворд або тестові завдання до твору;

— письменникам — написати казку про добру фіялку й колючого будяка, оформити як книжечку;

— журналістам — написати листа до Долі для журналу "Пізнайко".